

**imkan
mekan**

Tasarım Atölyesi

**Karaköy Rıhtım Caddesi
Atölyesi**

**imkan
mekan**

Karaköy Rıhtım Caddesi Atölyesi 21 Kasım 2009'da Taşkılla'da gerçekleşmiş bir tasarım atölyesidir.

Atölyenin konusu, kent için her zaman önemli olmuş ve buna rağmen son yıllarda etkin olmayan kentsel tasarım uygulamaları ile sahipsizleştirilmiş Karaköy sahil kesiminin, limanla köprü arasında kalan kıyı şeridi olan Rıhtım Caddesi'ne küçük ölçekli müdahale önerileri geliştirilmesidir.

Rıhtım Caddesi ve sahil şeridi, Karaköy açısından, genel bir problemin noktasal bir alandan tespiti ve bu probleme müdahale edilmesi ile alanın olası dönüşümlerinin tartışılması için de seçilmiştir. Alan, Karaköy Limanı ve Galata köprüsü ve altgeçit bağlantısı ile sınırlanmaktadır. Alan içinde geçici Karaköy iskelesi ve küçük bir meydanı da barındırmaktadır.

Kullanıcı profili, mevsime, güne ve saate göre değişkendir. Kadıköy'den hareketle Karaköy İskelesi'ne yolcu taşıyan şehirhatları vapurları, Rıhtım Caddesi'ni iniş-biniş zaman aralıklarında bir geçiş alanına çevirirken, yakınlarda bulunan okullar nedeniyle alan, okul çıkış saatlerinde buluşma noktasına dönüşmektedir. Kentin Avrupa yakasına, Anadolu'dan gelenlerin ya da deniz yoluyla kente ulaşanların karşılama mekânı da olan kıyıda bir çok 'turistik' olarak addedilebilecek balık restoranları ile gıda ve çeşitli eşya satan seyyar satıcılar bulunur. Mekânı aynı zamanda balık tutanlar kullanır ve seyyar tezgahlarla gün içinde alışverişleri devam eder. Kent belleğinde çok önemli yere sahip Karaköy'ün kent içerisindeki önemi, değişen fonksiyonları ve kullanım biçimleri ile kendini korurken, yakın çevresinde yaşanan dönüşümlerle, Karaköy üzerine yapılan tartışmaların odak noktası sürekli yer değiştirmektedir.

Karaköy Rıhtım caddesiyle ilgili ön çalışmaları yapan İmkanmekan ekibi, atölyeyi açık çağrı ile websiteleri ve posterler aracılığı ile duyurmuş ve imkanmekan ekibi tarafından, katılımcılardan alanla ilgili analizlerinden sonra, atölye öncesi ilk fikirlerine ilişkin önerilerini poster olarak yollamaları istenmiştir. 21 Kasım tarihinde beş grubun katılımıyla gerçekleşen atölyede, İmkanmekan'ın 2007 yılından beri alternatif bir tasarım ve ilişki modeli olarak üzerinde çalıştığı "kamusal mekânda küçük ölçekli müdahale" meselesinin, Karaköy Rıhtım Caddesinin sorun ve potansiyelleri gözetilerek sorgulanması, katılımcılara beklenti olarak aktarılmıştır.

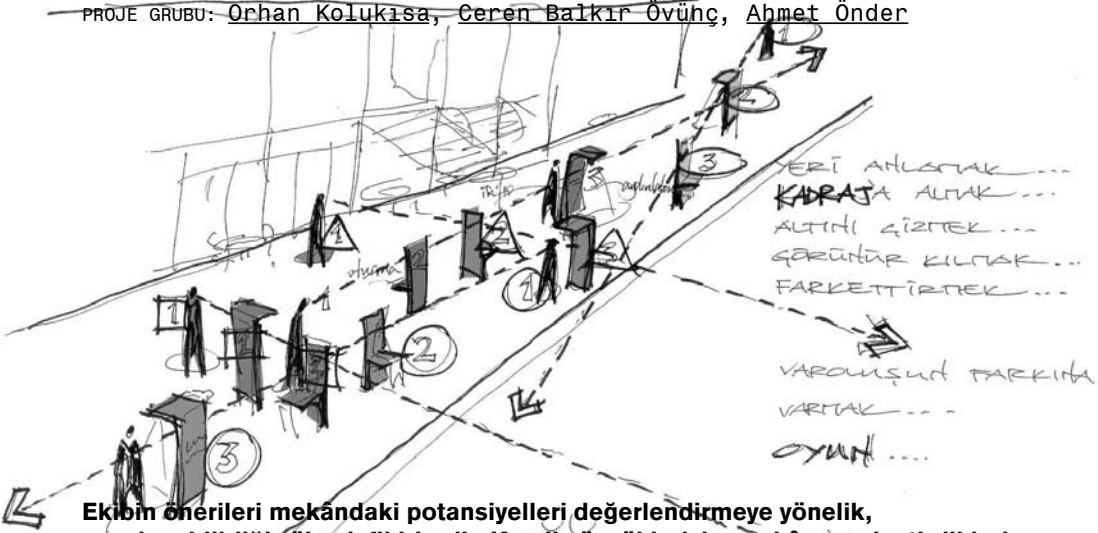
Tüm güne yayılan atölye sonucunda, İpek Akpınar, Pelin Derviş, Boğaçhan Dünderalp, Cevdet Erek ve Eylem Erdinç'in katılımlarıyla atölye sonuçları bütün grupların sunum ve katkıları ile değerlendirilmiştir.

Projeler yerle kurdukları ilişki, uygulanabilir olma potansiyelleri, Rıhtım Caddesi'nin kullanıcılarıyla kuracakları ilişki gibi yönleriyle eleştirilmiştir. Ekiplerden birden fazla tasarım önerisi ortaya konulmuştur. Bunlardan bazıları, saptanan sorunları çözmeye ya da potansiyelleri değerlendirmeye yönelik projelerken, diğerleri gündelik alışkanlıkları ve mekânı kullanım biçimlerini eleştiren fikirler olmuştur.

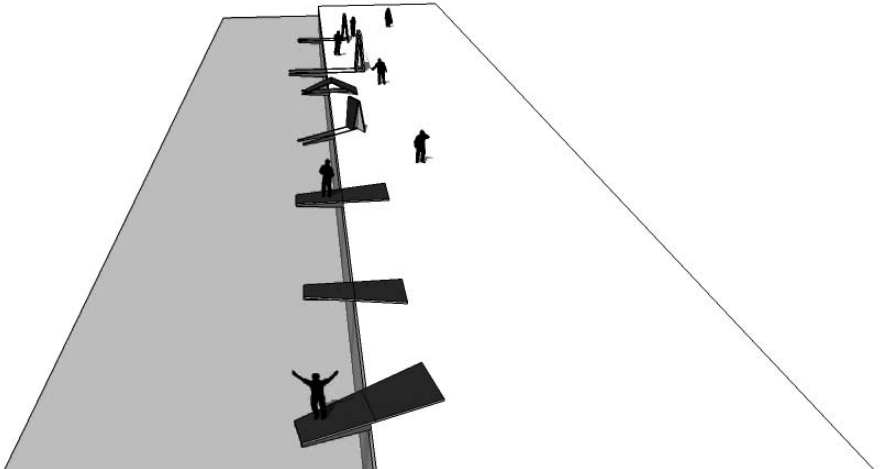
Bilge Kalfa

Kentsel Kadraj

PROJE GRUBU: Orhan Kolukısa, Ceren Balkır Övünç, Ahmet Önder

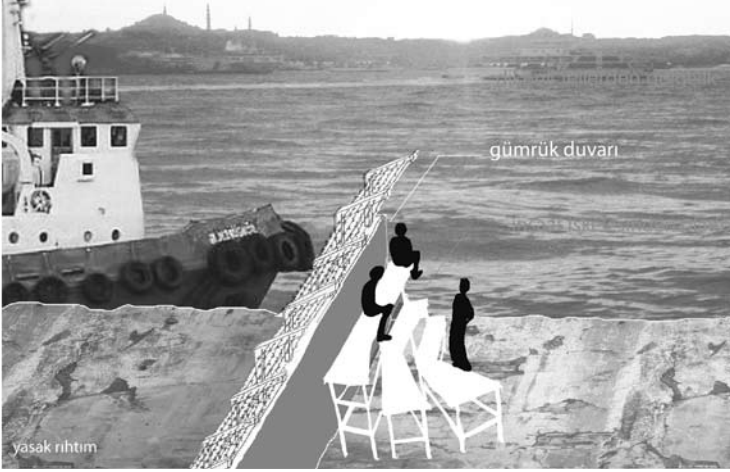

Ekibin önerileri mekândaki potansiyelleri değerlendirmeye yönelik, uygulanabilirliği yüksek fikirlerdir. Kendi sözcükleriyle, mekâna yerleştirdikleri “saydam grafiti yüzeyleri” ile “kente yeni bir etkileşim katmanını eklemeyi” amaçlamışlardır. Kullanıcının izleriyle zenginleşen bu nesnelere, farklı açılarda arka arkaya dizilerek yeni perspektifler yaratabileceklerdir. Her yüzeyde açılan boşluklar, üzerine yazılan notlar ve bırakılan izler hem tekil olarak manzaranın bir parçası haline gelebilecek hem de kullanıcıların tekil müdahaleleri üst üste binerek yeni bir birliktelik oluşturabileceklerdir. Bir başka öneri ise kol gücüyle denize doğru uzatılabilen, dik konuma getirilebilen ya da aradaki olasılıklara göre duruşunu değiştirebilen bir eşik mekanizması oluşturmaktır. Tasarımcıların tanımı ile kullanıcılara ya da objelere işlev yüklemeye amacı gütmeyen, ziyaretçilerin müdahaleleriyle oluşacak boşluklar, doluluklar ve yarı geçirgen yüzeyler ise deniz ile kara arasında korkuluklar, kesin sınırlar, yasaklar ve izinler içermeyen bir ince eşik/bir aralık oluşturacaktır. Tüm bu önerilerde karanın ve karadakinin denizle ve karşı yakayla ilişkisi yeniden tanımlanmaktadır ve bunu yaparken kullanıcı da sürece dâhil edilmektedir.

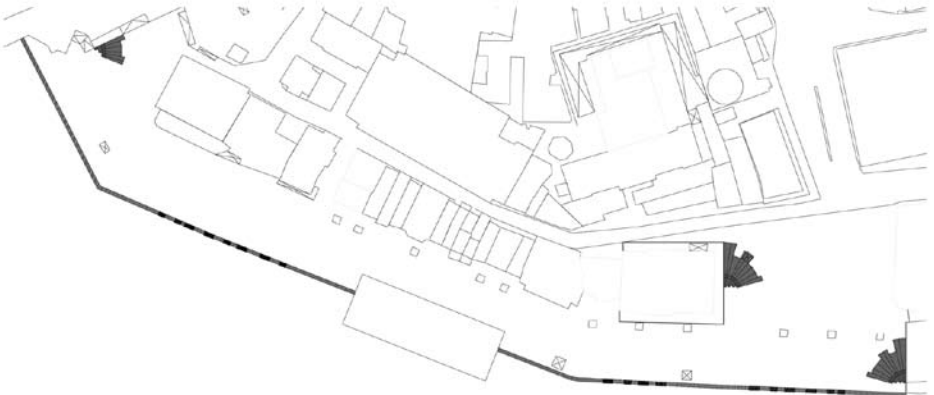

Manzaracı Oturmaç

PROJE GRUBU: Işık Gülkaynak ve Avşar Karababa

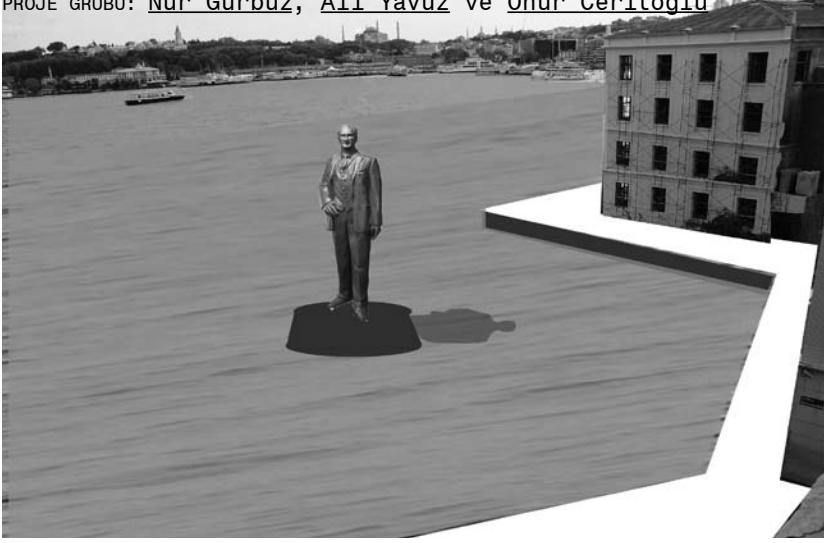

Işık Gülkaynak ve Avşar Karababa grubunun “Manzaracı Oturmaç” projesi ise ilk grup olarak bahsedilen, uygulamaya yönelik pratik bir öneridir. Projede, kullanıcının ihtiyacına göre yığılarak artacak ve manzaraya yönelecek modüler bir basamak sistemidir, fakat bunu yaparken kentsel mekânda minimum yer kaplamayı, herhangi bir kullanımı dayatmamayı ve fazla tasarlanmış görünmemeyi amaçlamaktadır. Ekibin diğer önerisi ise mekândaki mevcut yapısal elemanların (girilmez bölgeyi ayıran duvar, güvenlik elemanları) ilk önerileri üzerinden yeniden düşünülmesine dayanmaktadır.

Su Meydanı / Küçük Moda

PROJE GRUBU: Nur Gürbüz, Ali Yavuz ve Onur Ceritoğlu

Su Meydanı

Nur Gürbüz, Ali Yavuz ve Onur Ceritoğlu grubunun “Su Meydanı” ve “Küçük Moda” önerileri, ikinci gruba dâhil edilebilecek projelerdendir. Bunlardan ilkinde İstanbul’da denizin doldurulmasıyla elde edilmiş sahil alanları düşünülerek, denizden alınanna ona geri verilmesi planlanmıştır. Sudan oluşan yeni meydanın ortasına yerleştirilen heykel de yine meydanı tanımlayan niteliklerin, meydan kavramının Türk kent yaşantısındaki anlamının sorgulanmasına dayanmaktadır. Sonuç olarak, öneri son haliyle farklı ikilikleri ortaya çıkartmaktadır: Meydan çevresinin oluşan yeni su/boşlukla ve Atatürk heykelinin kendisine fon oluşturan Tarihi Yarımada’yla olan ilişkisi.

Kullanıcının mekâna ilişkin tercihleri üzerine düşünce üretmeyi hedefleyen “Küçük Moda”da ise sonuç, “kolay” bir çözüm olarak, sevilen bir yerin daha problemlili bir yerle bir tür kes-yapıştır yöntemiyle değiştirilmesi önerilmiştir. Kentin çok kullanılan bir sahil bölgesi olan ve ekip üyeleri tarafından da kişisel olarak sevilen Moda sahilinden bir parçanın kendisi ya da oraya kimliğini kazandıran nitelikleri olduğu gibi alınarak Karaköy Rıhtım Caddesi’nin olduğu yere taşınacaktır. Bu öneri de yeni bir deney olarak sunulmuştur.

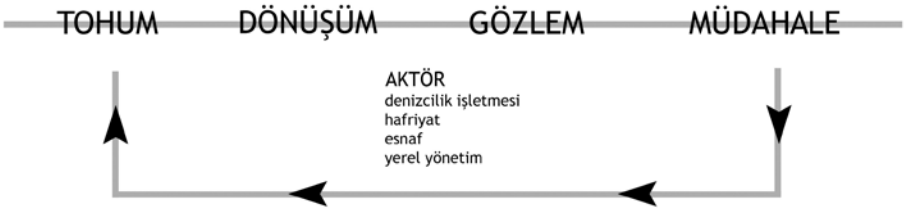
Küçük Moda

Tohum Karaköy

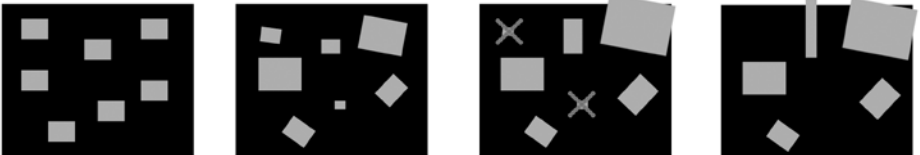
PROJE GRUBU: İpek Baycan, Enise Burcu Karaçizmeli ve Utku Serkan Zengin

İpek Baycan, Enise Burcu Karaçizmeli ve Utku Serkan Zengin'in "Tohum Karaköy" önerileri ise proje mekânına yaptıkları küçük müdahale tohumlarının kullanıcı, aktör ve mekânla olan ilişkisinin gözlemlenerek gerçek bir müdahaleye dönüşmesini öngörmektedir. 40*40 cm ebatlarında kübik iskelet sistemler, farklı kullanıcıların farklı ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde dönüşebilecek, yersiz bir projenin, yapılan gözlem sonucunda yere özgü hale gelmesini mümkün kılmaktadır. Ekip üyeleri, bu sistemin eklenebilir ve çoğaltılabilir bir yapısının olmasının, öngörülemeyen işlevlere de imkân ve mekân sağlaması açısından önemli olduğunu vurgulamıştır.

OLASI DEĞİŞİM ŞEMASI

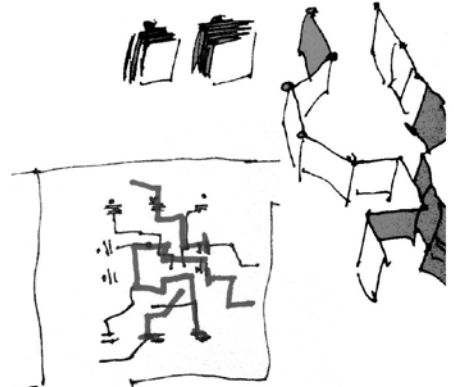

Kamusal mekânın sahibi kimdir?

PROJE GRUBU: Tutku Sevinç, Didem Sağlam ve Gürbey Hiz

Grup “Kamusal mekânın sahibi kimdir?” sorusunu sorarak proje önerileri geliştirmek, sonuçta bir kamusal mekân tasarlamaktan çok, tartışmalara açacak sorularla devam eden öneriler üretmeyi hedeflemiştir. Denenen üç durumdan ilki; kamusal alan sıfır kotundan koparılsa kullanım ve sahiplenme alanı ve oranı artar mı? sorusunu sorar. İkincisi; kamusal alanı daha küçük parçalara bölmek kullanımını ve sahiplenilme durumunu artırır mı? sorusunu ve üçüncüsü ise kamusal alana hangi zamanda, kimin, ne kadar sahip olacağını kentlinin kendisinin tartışmasına izin verecek bir öneri gerçekleştirme önerisini içerir. Örneklerden çıkarılan tartışma ise bir mekânı sahiplenmeden kullanmak mümkün müdür ve nasıl mümkündür ya da bir mekânı kullanırken sahiplenme durumu bu işin neresindedir’ sorusudur.

DEĞERLENDİRME METİNLERİ

İpek Yada Akpınar

‘Ütopya Denen Arzu’ kitabında Fredric Jameson, özellikle günümüzün kaotik kentsel ortamında, tüm zorluklara rağmen düş kurmanın, ütopya oluşturmanın ve bunları gerçekleştirmeye çalışmanın öneminden söz eder. Bu kapsamda, küreselleşen ve sosyal ve mekânsal olarak giderek ayrışan İstanbul’da, bir yandan özelleştirilen kamusal alanı ve mekânı sorunsallaştırarak, çözümler üretici tartışma platformu oluşturmak kritik önemde. Aynı zamanda, günümüz İstanbul’unda, giderek daha yüksek sesle, ‘sosyal aktör olarak mimarın rolü nedir’ sorusunu yüksek sesle soracak ve yanıtlar üretecek ortak paylaşım alanları oluşturmak mesleğin geleceği açısından da ilham verici. İşte tam da bu noktada, mütevazî ölçekte, İmkanmekan atölyeleri ortak fikir üretme, toplumun entelektüeline, tetikleyici fikirler üretmesi için tartışma ve tasarım platformu sunması açısından önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu platform, kamusal alanda sosyal sorumluluk projeleri üretmek açısından hem düşünsel altyapıyı oluşturmakta ve ‘düş’ü yapma fırsatı vermektedir. İmkanmekan’da, İstanbul için, meslek için, düşündüğünü yüksek sesle söylemenin şimdi tam sırasıdır.

Pelin Derviş

“Kamusal mekân” kavramının anlamını kurcalayan, öneriler geliştiren, tartışmaya açan, dahası önerileri uygulamanın yollarını arayan bu bağımsız girişim her şeyden evvel bir umut sunuyor. Çünkü, yaşam çevrelerimizin kalitesini belirlemeye katkıda bulunma iddiasının yanı sıra hep dert ettiğimiz “dikte edilen” uygulama sürecini tersine çevirmeyi de deniyor. Bir başka deyişle kullanıcı ile tasarımın ve tasarımcının başlattığı /belirlediği bir süreci öngörüyor. Tasarımın ve birlikte düşünme’nin gücünü bu kez Karaköy Rıhtım Caddesi / Meydanı’na yönelten İmkanmekan atölye çalışmalarının sunumları, kimisi ironik sayılabilecek analitik tespitleri ve espirili öneriliyle taze bir soluk getiriyordu. Önerilerin bir kısmı hemen uygulanabilecek kadar sade ve küçük bütçeli. Yine de sormadan edemiyorum: Geliştirilen öneriler, en azından ortaya kondukları halleriyle, mevcut alana eklemleme niteliği taşıyor. Yani bu alanı eklemlemeyle değiştirmeyi umuyor. Oysa mevcut alanın zemin düzenlemesi hayli problematik. Dolayısıyla herhangi bir eklemleme

İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü’nde lisans ve yüksek lisans eğitiminin ardından, ‘Rebuilding Istanbul after the Plan of Henri Prost, 1937-1961: from secularisation to Turkish modernisation’ isimli doktora çalışmasını University College London, Bartlett School’da 2003’de tamamladı. 2006-2009 yılları arasında Doğu Akdeniz Üniversitesi’nde ziyaretçi öğretim üyesi olarak bulundu. Halen İTÜ Mimarlık Fakültesi’nde öğretim üyesidir. Kent, İstanbul, tasarım, kültür ve politika ilişkileri üzerine yoğunlaşmaktadır.

(Ankara, 1967)
Mimar (İTÜ, 1990),
Yüksek lisans (İTÜ),
Mimarlık Tarihi, (1999).
Kent envanterinden mekân tasarımına farklı içerik ve ölçeklerde projeler üzerinde çalıştı (1990-2004).
2005’ten bu yana Garanti Galerisi’nin yöneticiliğini sürdürüyor. Bu süre zarfında kent, mimarlık ve tasarım üzerine pek çok sergi ve yayın projesi gerçekleştirdi.

düşüncesinden önce, mevcut düzlemlerin neden problemli olduğuna ve yarattığı sonuçlara yönelik bir analizin ortaya konması zorunlu görünüyor. Hemen ardından da bu yüzeyler için öneriler geliştirmek hayati. Çok basit görünen ama bir türlü iyileşmeyen bu konunun anlamını hissetmek için gelişigüzel döşenmiş beton/granit zeminler şehrinde yaşadığımızı hatırlamak yeterli. Önerilerden biri hayat bulacaksa, İmkanmekan kendini eksiksiz ifade edebilmeli, fırsat bu anlamda da değerlendirilmeli...

Boğaçhan Dündarap

“Kent çağında yaşıyoruz. Kent bizim için herşey demektir-o bizi tüketiyor, biz de bu yüzden onu yüceltiyoruz.” Onookome Okome

İçinde yaşadığımız çağda keşif bekleyen yeni hazinemiz: kent...

Tasarım ve planlama disiplinlerinin çoğunlukla makro planlama ve kentsel tasarım ölçekleri ile baktığı kentler, mikro ölçekte yeni bir dünya vaad ediyor. Nasıl bir dünya bu? İçinde yaşadığımız, gündelik ilişki ve etkileşimlerimizden türeyen, çıplak gözle , bedenle ve insanla hemen deneyimlenen bir dünya... Bu dünya ile ilgilenenler ona mikro şehircilik (micro urbanizm) diyor.

Kent ‘ilişki’ üretir. Mikro şehircilikte, mikro kamusal mekân ölçeğindeki bu ilişkiler değil, ilişkiler arasındaki bağlar önem kazanır. Varolan ilişkileri dönüştürecek, onları yeniden tanımlayacak olan... Bugün, bu ilişkilerarası bağlar, farklı disiplinlerce, disiplinlerarası ilişkilerle, farklı aktörler ve onların işbirliğinde araştırılmaktadır. Burada potansiyelleri keşfedip işaret etmek, kentlilere bedenleri aracılığı ile kendi mikro mekânlarını üretebileceklerini hatırlatmak gibi ‘eylemler’ söz konusu... Kentlinin kendisi dışında olup biten, makro planlarla, politikalarla dayatılan ‘kentsel kararlara’ ve ‘kentsel sterilleştirme’ eylemlerine karşı kendi varlığını kentte inşa edebileceği, ilişkilendirebileceği, bazen ilişkileri çoğaltacak ‘motivator’ bazen de ilişkileri hızlandıracak ‘katilözör’ roller üretmek burada olanaklı...

Pek çok disiplin ve kentli bu anlamda ‘kent’ üzerinden kendine eylem ve ilişki alanı üretebilir. Kentin çeşitli bireyselliklerin bir yığını olduğu düşünülürse, bireyler arasındaki ‘mikro kentsellik’ nedir? Nasıl oluşur ? ‘Mimar’ olarak bu konuya nasıl bakabiliriz ? sorularını sormamız

2005'te kurulan ddrlp, 'Kent' ölçeğinden, 'barınma' ölçeklerine, 'yapı sistemleri'nden farklı 'yapı tipolojileri'ne kadar farklı 'tasarım problemleri' üzerine araştırmalar ve projeler üreten bir mimarlık ofisidir. Birçok mimari ödül kazanan Boğaçhan Dündaralp, Arkitera Genç Mimar Ödülü, iki Ulusal Mimarlık Ödülü (2006) ve YEM (Yapı Endüstri Merkezi) Ödülü (2008), 10. İstanbul Bienali Küratörü Hou Hanru tarafından kurulan KAHEM Stüdyosu'na modernizm ve mimarlıkta eleştiri üzerinde çalışmak için davet edildi. Dündaralp, sanatçı Cildo Meireles ile işbirliği içinde 8. İstanbul Bienali'ne katıldı. (2003) Arkitera Mimarlık Merkezi ve Garanti Galerisi'nin yerel destekçisi olduğu Londra-İstanbul mimarlık değişim programı için Architectural Foundation (Londra) tarafından İstanbul'u temsil edecek üç mimardan biri olarak seçildi. (2009)

gerekiyor .Bu sorulara yanıt ararken mimarlığa yönelik becerilerimiz ve elimizdeki araçlar bu potansiyelleri keşfedebilmemizde yardımcı olacaktır. Bu bağlamda 'İmkanmekan' Karaköy Atölyesi; henüz İstanbul'da hayatımıza yalnızca sanat projeleri ile sızmış olan, gündelik hayat pratiklerimizde yeterince yer bulamayan, kent ve kentlinin yeni deneyimler üzerinden birtakım olanakların farketmesini sağlayacak, kamunun yaratıcılığını arttıracak arayüzler ve alternatif akılların oluşmasına yardımcı olmasını sağlayacak çok önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu nedenle, atölye ürünlerine "anlamak, açığa çıkarmak, görünür kılmak, yeniden ilişkilendirmek..." gibi kavramlar çerçevesinde yeniden bakmak, bu ölçekte araştırdığımız sorularımız için zihin açıcı olacaktır.

"Yeni manzaralar keşfetmek yerine yeni gözler geliştirmeliyiz." Marcel Proust

Cevdet Ereğ

Karaköy Rıhtım Caddesi Atölyesi' nde yapılan önerileri tek tek değerlendirmek yerine tüm önerilerde dikkatimi çeken bir husustan bahsetmek istiyorum.

Her önerinin hızlıca ve gayet ekonomik olarak uygulanabilecek safhaları var bazıları da tümünden bu özelliği gösteriyor. Dolayısıyla bu atölye ve benzeri bir atölyenin, doğrudan mekânda yapılması, fikirlerin cisimleşmesi, ardından sonuçları değerlendirilmek için üniversiteye veya değerlendirme yapılacak mekâna gelmesi denenmeli. Aksi takdirde teorik hazırlığın ve hayal kurmanın atölyelerde ve küçük ölçekli yayınlarda yaşamına devam etmesi kaçınılmaz gözüküyor. Manzaracı Oturkaç, Tohum Karaköy ve kadrajlı projenin yerinde görülmesi, deneyimlenmesi ve sonlarının ne olacağına hep beraber şahitlik edilmesi öğretici olacaktır.

Diğer yandan, Meydanı projesinin karikatürize ettiği problem Karaköy için olmasa da kaderimiz haline gelen onlarca kamusal alanın-Beşiktaş'taki ince uzun anıtlı meydan bir örnek mi acaba?-eleştirilebilmesi ve yeniden değerlendirilebilmesi fikrini tetikliyor. Küçük Moda'da 'kusursuz' veya 'iyi' özellikli mekânın kopyalanıp Karaköy'e yapıştırılması önerisi ise apayrı gerçeklikleri olan ve gereksinimlerini bağdaştırmadığımız iki mekânın aslında 'standard' ihtiyaçlar açısından ortaklıklarının tespitine yardımcı olabilir.

İstanbul'da doğdu,
mimarlık ve ses
tasarımı eğitimi aldı.
Güncel sanat ve ses/
müzik alanlarında
üretici ve İTÜ MİAM'da
araştırma görevlisi.

İmkan mekan

İmkanmekan kente yönelik “kamusal” tasarım pratiğinin gelişmesine katkıda bulunmak ve kentlerdeki yaşam kalitesini artırmaya yönelik küçük ölçekli müdahale biçimlerini oluşturmak amaçlarıyla Ocak 2007’den beri çalışmaktadır.

İmkanmekan, “kamu”nun ilgisini, kamusal mekana çekebilme ve kullanıcı perspektifini mekana yansıtılabilmek amacıyla alternatif tasarım/uygulama süreçlerini denemektedir.

İmkanmekan’ın amacı, kamusal mekân için tasarım yapma pratiğinin gelişmesine katkıda bulunacak bir tartışma platformu oluşturmak ve çeşitli buluşmalarla gerçekleştirilen bu tartışmaları internet aracılığıyla daha geniş kitlelere yayılmasını sağlamak olduğu kadar, katılımcılardan gelen önerilerin bir kısmının yerel aktörler ya da özel kurum ve kuruluşlarca verilecek çeşitli sponsorluklarla hayata geçirilmesini sağlamaktır. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti’nin desteğiyle çalışmalarına başlanan İmkanmekan kitabı, 2010 yılı sonunda basılacaktır. Önümüzdeki süreçte, bugüne kadar yapılmış olan çalışmalara ek olarak yayın odaklı bazı söyleşi ve atölye çalışmaları yapılması hedeflenmektedir.

İmkanmekan Bilge Kalfa, Okay Karadayılar, Hakan Tüzün Şengün, Şebnem Şoher ve Evren Uzer’den oluşmaktadır.

Bu kitapçık “Karaköy Rıhtım Caddesi Tasarım Atölyesi” kapsamında Aralık 2009’da İstanbul’da hazırlanmıştır.

İstanbul 2010 Enerjisiyle gerçekleştirilen bu proje, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı tarafından desteklenmektedir.

www.imkanmekan.org

www.imkanmekan.org

